

مدیریت

www.ketab.ir

دکتر جلال درخشه

تابستان ۱۳۸۷

سرشناسه: درخشه، جلال، ۱۳۴۳ -

عنوان و نام پدیدآور: دانستنیهای سیاست: مدرنیسم/ جلال درخشه.
مشخصات نشر: تهران: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، معاونت فرهنگی و
اجتماعی، دفتر برنامه‌ریزی اجتماعی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۸۷.

مشخصات ظاهری: ۳۴ص:، ۱۲×۲۱سم.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۷۵۰۸-۹۰-۲

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه: ص: ۲۴

موضوع: تجدد

شناسه افزوده: ایران، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، دفتر برنامه‌ریزی اجتماعی
و مطالعات فرهنگی

رده‌بندی کنگره: ۱۳۸۷/۳۵۴/ب۱۰۵

رده‌بندی دیویی: ۱۰۷

شماره کتابشناسی ملی: ۱۵۷۱۱۹۱

دانستنیهای علم سیاست:

مدرنیسم

معاونت فرهنگی اجتماعی، وزارت علوم، تحقیقات
و فناوری

دفتر مطالعات فرهنگی و برنامه‌ریزی اجتماعی

مؤلف: جلال درخشه

مدیر هنری: محمد رضا بادپر

چاپ اول: پاییز ۱۳۸۹

تمام حقوق محفوظ است

فهرست اجمالی

۷. فهرست تفصیلی
۱۳. مقدمه
۱۴. الف. مدرنیسم و مدرنیته
۱۶. ب. بسترهای تاریخی و اجتماعی ظهور و تکامل مدرنیته
۱. رنسانس یا عصر نوزایی
۲. رفرماسیون یا عصر اصلاح مذهبی
۳. روشنگری یا عصر خلاقیت
۲۲. ت. ویژگی‌های مدرنیته
۲۵. ث. مدرنیته و سیاست
- ج. معرف‌شناسی مدرنیسم
۲۸. ح. متدولوژی مدرنیسم (روش‌شناسی)
۲۹. خ. رابطه کارگزار و ساختار در دوران مدرنیسم
- د. سیر تاریخی مدرنیسم
- ذ. سیر اندیشه‌های بنیادی در دوران مدرنیسم
- ر. لیبرالیسم و سوسیالیسم دو پارادایم مسلط دوران مدرن
۱. لیبرالیسم
۲. سوسیالیسم
- ز. پیامدهای مدرنیته
- س. مارکس و نقد مدرنیته
- ش. وبر و نقد مدرنیته
۴۱. منابع

فهرست تفصیلی

۱۴ آغاز تاریخی مدرنیسم

سه اصل اساسی شارل «پروفونتیله» در دفاع از مدرنیسم

۱۵ «مارتین وایت» و اندیشه او در مورد مدرنیسم

۱۵ مدرنیته دوران دانش قدرت است

۱۶ مدرنیسم مجموعه عقاید فلاسفه عصر روشنگری است

۱۶ شارل بودلر، پدر مدرنیسم است

۱۶ چهار رکن اصلی در پیدایش مدرنیسم

۱۷ عصر رنسانس با پایان قرون وسطا آغاز شد

۱۷ شروع عصر نوزایی در قرن چهاردهم

۱۷ هدف رنسانس آرداسازی اندیشه انسان از قیود مختلف بود

۱۸ دو دوره تاریخی برای رنسانس

۱۸ رفورماسیون خواهان تطهیر ایمان مسیحیت بود

۱۹ سه فرقه اصلی پروتستانیسم

۱۹ روشنگری، ایمان به عقل را کلید اصلی دانش معرفی کرد

۲۰ هشت اصل اساسی دوران مدرنیته

۲۱ سه نوع نگرش در عصر روشنگری

۲۱ انقلاب صنعتی یا عصر تحولات تکنولوژی

۲۲ ویژگی‌های عصر تحولات تکنولوژی

۲۲ مهم‌ترین پیامد انقلاب صنعتی

۲۲ مهم‌ترین شالوده‌های نظری مدرنیته

۲۲ راسیونالیسم دکارتی مبنای فلسفی مدرنیته است

۲۳ آمپریسم مبنای روش شناختی تمدن مدرن است

۲۳ دموکراسی یعنی اکثریت با حقیقت است

۲۴ سکولاریسم به دنبال تفکیک حوزه‌های دینی و سیاسی است

۲۴ فرهنگ مدرن از نگاه هابرماس

۲۴ چهار وجه اساسی مدرنیته از نگاه «آنتونی گیدنز»

۲۵ ویژگی‌های شاخص مدرنیته

۲۵ دو مؤلفه بنیادی عصر مدرنیته

۲۵ انقلاب صنعتی بستر عینیت بخشیدن به مدرنیسم

جامعه مدرنیسم در تعریف «کریشمان کومار» ۲۶

مشخصه عصر جدید ۲۶

کالبنیکوس و اندیشه او در مورد مدرنیته ۲۷

دو ثمره اساسی ورود انسان به مدرنیته از دیدگاه فوکو ۲۷

پایه و اساس متدولوژی مدرنیسم، عقلانیت محض است ۲۸

مدرنیسم تنها صاحب عقل محض ۲۹

چهار نهاد مهم عصر مدرن ۲۹

مدرنیته حاصل عصر روشنگری است ۲۹

پویایی، مهم‌ترین خصلت مدرنیته ۲۹

پنج مرحله تاریخی مدرنیته ۳۰

اوج مدرنیسم در کشورهای اروپایی و آمریکایی ۳۱

دو سنت روشنگری و رادیکال از نظر «اپتر» ۳۱

محتوای تقسیمات «اپتر» ۳۲

مدرنیته پایه‌گذار تحولات سه گانه در اندیشه ۳۳

هابرماس و تمایز اندیشه پردازی مدرنیته از کلاسیک ۳۳

اندیشه مدرنیته در پی ایجاد دموکراسی ۳۳

چگونگی ایجاد لیبرالیسم و سوسیالیسم ۳۴

لیبرالیسم یک جریان سیاسی بورژوازی است ۳۴

هگل، فیلسوف عصر مدرن ۳۵

مارکس پراکسیس اجتماعی را مقدم بر «خرد مطلق» می‌داند ۳۵

سوسیالیسم زمینه ظهور فاشیسم و نازیسم ۳۶

مدرنیسم در سراسیابی ۳۶

خطرات و پیامدهای نظام مدرنیته ۳۶

مدرنیسم، امنیت زدا است ۳۷

تهدیداتی که متوجه نظام مدرنیسم است ۳۷

پیامدهای منفی مدرنیته ۳۸

مارکس و انتقاد از مدرنیته ۳۸

شاخص‌های مدرنیته از نظر «ماکس وبر» ۳۹

نیچه مخالف خرد مطلق هگلی ۴۰

نیچه راهگشای مدرنیته ۴۰

پیشگفتار

فرهنگ سیاسی مردم ایران زمین از دیرباز و به شهادت اعصار گوناگون تاریخ، فرهنگی مبتنی بر کرامت و ارزش‌های انسانی و دینی با ویژگی‌های خردورزی، اعتدال‌خواهی، منطق‌گرایی و میانه‌روی بوده است. همگان می‌دانند که در سینه‌های دم تاریخ حیات بشری، ایرانیان با مشی عالمانه و عدالت‌خواهانه خود ارائه‌کننده الگوهای کارآمد برای تأسیس و تداوم سلسله حکومت‌های بشری بوده‌اند و آنگاه که سرزمین ایرانیان به اسلام و اسلام خواهی مزین شد، عصر زرین دیگری از تاریخ مردم آن و تاریخ بشریت آغاز شد.

تأکید بر علم، دانایی، خرد باوری، و روشنگری توأم با عدالت‌جویی و میانه‌روی از اصولی است که پیشوایان بزرگ اسلامی پیوسته آن را گوشزد کرده‌اند. مهم‌ترین آنها کلام نورانی امیرالمؤمنین حضرت علی (ع) می‌باشد که می‌فرمایند:

«لا یری الجاهل الا مفرطاً او مفرطاً»: جاهل و نادان همواره یا افراط می‌کند یا تفریط.

تعمق و تفکر در این فرمایش گرانبها مشخص می‌سازد که شرط رهایی از دام افراط و تفریط، غلبه بر جهل و کسب شناخت و آگاهی لازم و کافی انسان‌ها از شرایط سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی خود است. کسانی دچار افراط و تفریط می‌شوند که شناخت صحیح و دقیقی از ابعاد مختلف نظری و عملی پدیده‌های انسانی نداشته باشند. جهل، افراط و تفریط به همراه می‌آورد و علم و آگاهی، روشنیایی بخش و اعتدال آفرین است. روشن است که فعالیت فرهنگی و سیاسی دانشجویان و جامعه علمی کشور تا زمانی که به آگاهی لازم در مورد نظریه‌ها، شخصیت‌ها، سازمان‌ها، تاریخ و مفاهیم مختلف علوم سیاسی و اجتماعی مجهز نشود، نمی‌تواند به حرکت فزاینده توسعه کشور کمک کند. تعمق و تدقیق در کار نیست یافته‌ها و مفاهیم سیاسی و آشنایی هرچند مختصر با دانشی‌های سیاست و فرهنگ، فرصت‌ها و چالش‌های جامعه بشری را برای قشر فرهنگی و دانشگاهی روشن‌تر می‌سازد. این گونه است که می‌توان به تقویت تعهد اجتماعی قشر دانشگاهی و حضور مؤثرتر نخبگان دانشجویی در سیاست امیدوار شد. معاونت فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در راستای انجام رسالت‌ها و مأموریت‌های کلان خویش و نیز تحقق دانشگاه تمدن‌ساز اسلامی-ایرانی، با تلاش برای ترویج گفتمان علم و دانایی محوری که همواره سرلوحه فرهنگ ایرانیان بوده است و نیز اهتمام خاص به اصل آموزش محوری که در کلیه فعالیت‌های جمعی دانشجویی از جمله فعالیت‌های سیاسی‌شان باید مد نظر قرار گیرد، وظیفه خود می‌داند تا قشر جوان جامعه دانشگاهی

کشور را که آینده‌سازان ایران اسلامی هستند، با برخی از اصطلاحات و مفاهیم سیاسی و فرهنگی در قالب انتشار کتابچه‌های «دانستنی‌های سیاست و فرهنگ» آشنا سازد. باشد که دانشجویان عزیز با کسب شناخت و معرفت لازم از سیاست در دو حوزه نظر و عمل، بتوانند عالمانه، سیاست اسلامی و ایرانی را که برخاسته از این دو منبع هویتی است، به عنوان الگویی الهام‌بخش برای جهانیان معرفی نمایند و طریقت اعتدال‌خواهی و استقلال‌منشی را در تعامل و رقابت سازنده بیاموزند.

دغدغه اصلی این معاونت، پرهیز جامعه علمی و به خصوص دانشجویی کشور از افراط و تفریط و تأکید بر نهادینه ساختن فرهنگ سیاسی «اعتدال و خردورزی» به منظور ایجاد بستری مناسب برای نقد، مناظره، نظریه‌پردازی و شکوفایی علمی در راستای ارتقای خودباوری، عدالت‌جویی و معنویت‌خواهی است. در پایان شایسته است از مدیرکل محترم دفتر مطالعات فرهنگی و برنامه‌ریزی اجتماعی جناب آقای دکتر علی آدمی که این مجموعه گرانبها با حمایت، همفکری، راهنمایی و دلسوزی ایشان به مرحله اجرا درآمد، جناب آقای روح‌انصاری، مشاور محترم دفتر مطالعات فرهنگی و برنامه‌ریزی اجتماعی که زحمات نظارت و ویراستاری علمی مجموعه فوق را متقبل شدند، همچنین سرکار خانم فائزه معینی که ویراستاری ادبی و فنی مجموعه را به عهده داشتند و همکاران محترم گروه اطلاع‌رسانی که این اثر را تا مرحله چاپ و انتشار پیگیری کردند، صمیمانه تشکر و قدردانی شود.

غلامرضا خواجه‌سروی
معاون فرهنگی و اجتماعی